

Náučný chodník Sitno

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Banská Štiavnica
Geomorfologická jednotka:	Štiavnické vrchy
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy a národná prírodná rezervácia Sitno
Prístup:	bus Počúvadlo, jazero a pešo 1,2 km (s prevýšením 214 m) po zelenej turistickej značke smerom na Sitno
Východisko:	Počúvadlianske Jazero, západný okraj Tatárskej lúky pod Sitnom
Trasa:	Počúvadlianske Jazero, Tatárska lúka - Sitno (1 009 m n. m.) - Sitniansky hrad - Tatárska lúka
Dĺžka, prevýšenie:	3,6 km, prevýšenie 210 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: historické, archeologické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný s odbočkou, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je čiastočne súběžná najprv so zelenou, neskôr modrou

turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1987, 1993 obnova, 2016 zmena obsahu panelov

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: Sprievodca náučným chodníkom Sitno (1987, 1993)

Kontakt: ŠOP SR, Správa Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy, Kammerhofska 2, 969 01 Banská Štiavnica, tel. 045 / 6911 931

Poznámka: Po prebudovaní náučného chodníka v roku 2016 ostali miestami v teréne zachované informačné tabule pôvodného chodníka, napr. Sitno - kolíska turistiky, Partizánska skupina Sitno či Vegetácia Sitna.

Upozornenie: V bralnatom úseku trasy pod vrcholom Sitna je nutná zvýšená opatrnosť, najmä v nepriaznivom počasí.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri upozornenie vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Počúvadlianske Jazero. Časť mesta Banská Štiavnica, ležiaca asi 8 km od jeho centra v okolí **Počúvadlianskeho jazera** (> Lesnícky náučný chodník Počúvadlo) v Štiavnických vrchoch, s významnou rekreačnou funkciou. Svojou polohou bezprostredne pod najvyšším vrchom Štiavnických vrchov, Sitnom (1 009 m n. m.), a pri horskom jazere je neustále sa rozvíjajúcim letným aj zimným rekreačným strediskom. Okrem chát, penziónov a reštaurácií je miestom kultúrno-spoločenských podujatí v prírode a východiskom početných turistických trás včítane viacerých náučných chodníkov. Neďaleko juhovýchodného okraja jazera stoja dva pamätníky hrdinom Povstania a obetiam z partizánskeho oddielu Sitno, zajatým v novembri 1944 v Počúvadlianskom mlyne.

Národná prírodná rezervácia Sitno. Chránené územie na juh od Štiavnických Baní vyhlásené v roku 1951 na ochranu prírodovedecky, historicky a kultúrne významného fenoménu Štiavnických vrchov - vrchu **Sitno (1 009 m n. m.)** - s prelínajúcimi sa teplomilnými i horskými prvkami flóry a vzácnymi a chránenými druhmi. Zaberá širokú vrcholovú oblasť tohto najvyššieho vrchu Štiavnických vrchov, značne prevyšujúceho okolité vrchy, čo z neho robí mimoriadnu krajinnú dominantu, pozorovateľnú zo širokého okolia. Vrcholová časť masívu predstavuje zvyšok neogénneho lávového prúdu z andezitu, ktorý sa vylial do niekdajšej doliny. Eróziou a denudáciou boli okolité relatívne menej odolné horniny (vulkanické tufy, epiklastiká) rýchlejšie odnesené a odolnejší prúd tvorí v súčasnosti najvyššiu časť pohoria - tzv. inverzia (zvrät) georeliéfu -, relatívne široký zvlnený chrbát z veľkej časti ohraničený bralnými stenami. Miestami až 50 m vysoké skalné veže - **Zbojnícke bralá** -, ktoré vznikli blokovým rozpadom okraja lávového prúdu pozdĺž gravitačných puklín, tvoria skalné mesto. Vrcholy skál poskytujú výhľady k západu a severu (na Banskú Štiavnicu). Na hojný výskyt skalných foriem a silno skeletnaté pôdy sa viažu lipovo-javorové sutinové lesy, okrem ktorých tu rastú najmä bukovo-jedľové kvetnaté lesy. Rôznorodé prírodné podmienky podmienujú vznik asi 300 foriem ruží, ktoré opísal už Andrej Kmeť (1841 - 1908). Na vrcholovej zvlnenej plošine Sitna bolo odkryté rozsiahle **hradisko** (16 ha) z rokov 1200 - 800 p. n. l., ktoré bolo najvyššie položeným opevneným sídlom ľudu lužickej kultúry na území Slovenska. Poniže jeho areálu sú zvyšky mohutného **hradu**

Sitno z 13. storočia, postaveného na ochranu banských miest. V roku 1703 ho zničili kurucké vojská. Na vrchole bola už v roku 1736 vybudovaná **rozhľadňa**, ktorá vyhorela po zásahu bleskom a bola obnovená v roku 1852. V letnej sezóne je v jej prízemí v prevádzke **Informačné stredisko ochrany prírody na Sitne** (jún, september a október cez víkend, júl a august denne). Pri rozhľadni bol v roku 1950 postavený **pomník** s pamätnou tabuľou zakladateľovi partizánskeho oddielu (skupiny) Sitno, Ladislavovi Exnárovi. Štiavnické vrchy a samotné Sitno sú považované za **kolísku európskej pešej horskej turistiky** - prvý turistický krúžok tu vznikol v roku 1860, Sitniansky klub tu v roku 1874 vyznačil prvý písomne doložený turistický chodník v Uhorsku, v roku 1929 bola horáreň na Sitne prestavaná na **turistickú chatu Andreja Kmeťa**. Dnešná chata je novostavbou z 80. rokov 20. storočia. Odlesnená vrcholová plošina ponúka výhľady k východu a juhu. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho rovníkenného územia európskeho významu (súčasť sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska - Sitno > Náučný chodník Okolo Sitna

Andrej Kmeť (1841 - 1908) > Náučný chodník Andreja Kmeťa

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Štiavnické vrchy. Chránené územie vyhlásené v roku 1979 na takmer celom území Štiavnických vrchov s výnimkou niekoľkých ich okrajových častí. Pohorie, budované vulkanitmi a andezitovým vrcholom Sitna dosahujúce výšku 1 009 m n. m., leží na rozhraní dvoch klimatických typov a prenikajú doň od juhu teplomilné a od severu karpatské horské prvky flóry a fauny. Fytogeograficky územie patrí do obvodu predkarpatskej flóry. Severnú hranicu svojho rozšírenia tu dosahuje napr. dub cerový a javor tatársky, na výslunných lokalitách s plytkou skeletovitou pôdou rastú xerotermy, ako kostrava valeská, kavyl vláskatý či kukučka vencová. Veľkú časť územia CHKO zaberajú lesy (65 %), ktoré sú druhovým zložením najmä v centrálnej časti vplyvom stáročnej banskej a hutníckej činnosti po totálnom odlesnení nepôvodné, tvorené smrekovými monokultúrami. Lokálne sú vo vyšších polohách bučiny s jedľou a umelo vysádzovaným smrekom a na skeletnatých pôdach lipovo-javorovo-jaseňové sutinové lesy. Na karbonátové podložie v okolí Sklených Teplíc sa viaže výskyt tisu. Zo živočíšstva sú zastúpené o. i.: orol krikľavý, myšiak hôrny, rys, mačka divá, medveď hnedý, vydra riečna, vidlochvost feniklový a ovocný, žije tu tiež vzácna modlivka zelená, roháč obyčajný a fúzač alpský. V opustených banských dielach sa vyskytuje niekoľko druhov netopierov (podkovár veľký, p. malý, netopier obyčajný...). Lokálnymi zvláštnosťami lesov sú hojné prímеси cudzokrajných drevín, súvisiace s pôsobením lesníckej katedry od roku 1807 - súčasť Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. K svojrázu územia CHKO významne prispievajú historické banské diela, a to najmä vodné nádrže - tajchy -, budované v minulých storočiach ako zdroj energie i úžitkovej vody pre banícke účely, ktoré spolu s napájacími a náhonovými jarkami a ďalšími zariadeniami tvoria unikátny vodohospodársky systém. V hraniciach CHKO leží viacero území európskeho významu (súčasť sústavy Natura 2000), z ktorých najrozsiahlejšími sú Hodrušská hornatina, Suť a Skalka.

Názvy informačných panelov

1. O Sitne a náučnom chodníku
2. Legenda o rytieroch zo Sitna
3. Sitno a štiavnická sopka
4. Kolíska turistiky v Európe
5. Staroveké hradisko na Sitne
6. Stredoveký hrad na Sitne
7. Flóra a fauna

